

FH's forslag til Lønmodtagernes Topmøde 2022 om ret til at uddanne sig til et nyt arbejdsliv

Problemstilling

Efter- og videreuddannelse er helt centralt for, at arbejdsgiverne kan få de kompetencer, de efterspørger, ligesom det øger jobmulighederne for den enkelte lønmodtager. Dette bliver stadig mere vigtigt i takt med udviklingen på arbejdsmarkedet, hvor især øget automatisering og digitalisering, den grønne omstilling og øgede krav til velfærd stiller krav til nye kompetencer hos lønmodtagerne. Imidlertid har VEU-aktiviteten gennem adskillige år været dalende for alle lønmodtagergrupper. Desuden er der et velkendt mønster i, at kortuddannede, som ofte har det største behov for VEU, efter- og videreuddanner sig mindst.

Uddannelsessystemet og vilkårene for uddannelse i Danmark er i dag i for høj grad målrettet, at man tager størsteparten af sin uddannelse så tidligt i livet som muligt. Når man er blevet voksen og har fået forpligtelser som fx bolig, familie og arbejde, så kan det for mange være vanskeligt at finde ressourcerne i form af penge og tid til at efter- og videreuddanne sig.

Fordi kravene til omstilling og nye kompetencer på arbejdsmarkedet er så omskiftelige, og fordi ikke alle kan holde til at arbejde med det samme hele livet, så er det nødvendigt at forbedre rammerne i uddannelsessystemet, så de levner bedre mulighed for, at man kan efteruddanne sig og skifte spor i løbet af sit arbejdsliv. Det handler både om at kunne uddanne sig til nye opgaver i jobbet eller til at foretage et egentligt sporskifte til et andet fag.

Kompetencefonde og andre OK-understøttende initiativer supplerer den statslige finansiering af VEU, og arbejdsgiverforpligtelsen til at sikre den nødvendige opkvalificering og vedligehold af kompetencer som et vigtigt led i den danske model skal fortsat være stærk og tydelig. Men den dalende VEU-aktivitet efterlader en bekymring for, om samfundet i tilstrækkelig grad prioriterer ansvaret for uddannelse af voksne. Mens arbejdsmarkedets parter har trådt et skridt frem, er der flere eksempler på, hvordan staten har trådt et skridt tilbage. Der er derfor behov for, at staten påtager sig et større finansieringsansvar, som understøtter overenskomsternes VEU-initiativer, så der bliver en bedre balance.

På den baggrund fremlægger FH på Lønmodtagernes Topmøde 24. maj 2022 et forslag på uddannelsesområdet, der handler om at styrke den danske model og tryghedselementet for lønmodtagerne i 'flexicurity' med en ret til VEU samt at etablere bedre rammer om uddannelse til et nyt arbejdsliv.

Perspektivet for forslaget er samlet set at

- arbejdsstyrkens kvalifikationer bedre matcher arbejdsmarkedets behov i takt med de store omstillinger, vi som samfund står overfor,
- flere lønmodtagere kan få et bedre arbejdsliv og blive længere på arbejdsmarkedet, og optimalt set at færre vil få behov for fx at benytte retten til tidlig pension,
- reducere væsentlige VEU-barrierer for mange lønmodtagere og arbejdsgivere – gennem bedre økonomi, og uddannelsesplanlægning,

- styrke VEU som et centralt element i den danske model, der styrker '-curity'-delen i 'flexicurity' på linje med fx arbejdsmiljø, pension og dagpenge.

FH foreslår på den baggrund at styrke mulighederne, adgangen til og vilkårene for uddannelse gennem hele arbejdslivet, for herved at øge lønmodtagernes deltagelse i VEU og give bedre mulighed for sporskifte.

Ret til rettidigt sporskifte

Der etableres *en ret til rettidigt sporskifte*. Retten er målrettet personer, der har været på arbejdsmarkedet i en længere årrække, når de fylder fx 45 år og så videre op til fx 60 år, hvorefter retten til rettidigt sporskifte bortfalder. Retten til rettidigt sporskifte indebærer, at staten tilbyder en betalt uddannelse efter eget valg, når blot der er tale om en uddannelse, som der vurderes at være efterspørgsel efter på arbejdsmarkedet.

Uddannelsen er statsfinansieret, og med en ydelse på 110 pct. af højeste dagpengesats for ellers SU-/SVU-berettigede uddannelser. På uddannelser med elevløn som fx eud, suppleres lønnen om nødvendigt ligeledes op til 110 pct. dagpenge.

Det er centralt, at der med ret til rettidigt sporskifte bliver tale om en ret på samme måde som med retten til tidligere pension. Altså at man ikke skal visiteres til at kunne blive omfattet af ordningen. Retten følger af fx alder og arbejdsmarkedstilknytning, uanset om årsagen er fysisk nedslidning, psykisk nedslidning eller manglende efterspørgsel efter ens kvalifikationer på arbejdsmarkedet.

Hvem bør tilbydes rettidigt sporskifte?

Målgruppen for retten til rettidigt sporskifte kan være et bredt udsnit af voksne danskere, men her angives en række opdigtede typeeksempler:

En 46-årig ufaglært bagagehåndteringsmedarbejder i Københavns Lufthavn, der efter 25 år i samme job med mange daglige tunge løft må erkende, at kroppen ikke kan holde til arbejdet i 25 år mere, ønsker at tage en uddannelse som faglært lastbilchauffør. Som erhvervsuddannelse for voksne kan uddannelsen i vejgodstransport gennemføres på ca. to år. Der er SU på 6.400 kr. om måneden på det afkortede grundforløb, og som voksenlærling er lønnen under praktik- og skoleforløbene ca. 25.000 kr. om måneden.

Med FH's forslag vil den månedlige forsørgelse under grundforløbet være 110 pct. af den højeste dagpengesats svarende til ca. 21.000 kr. i stedet for SU-satsen på ca. 6.400 kr.

- En 48-årig bankuddannet ønsker på grund af automatisering og digitalisering af arbejdsgangene og faldende efterspørgsel efter sine kvalifikationer i sektoren at skifte spor ved at tage en akademiuddannelse i finansiel rådgivning. Det er en deltidsuddannelse på erhvervsakademineiveau, der kan afvikles på mellem 1-3 år. Forsørgelsen er SVU (ca. 11.000 kr. pr. md.), hvis uddannelsen gennemføres på maks. 1 år, og deltagerbetalingen er mellem 42.000-45.000 kr.

Med FH's forslag vil deltagerbetalingen blive finansieret og den månedlige forsørgelse være 110 pct. af den højeste dagpengesats svarende til ca. 21.000 kr. i stedet for SVU-satsen på ca. 11.000 kr.

- En 50-årig frisør, som pga. mange års anvendelse af hårplejeprodukter har problemer med hænderne, ønsker at skifte spor til pædagog. Pædagoguddannelsen tager 3½ år. Forsørgelsen er SU (6.400 kr. pr. md.).

Med FH's forslag vil den månedlige forsørgelse være 110 pct. af den højeste dagpengesats svarende til ca. 21.000 kr. i stedet for SU-satsen på ca. 6.400 kr.

- En 52-årig lastbilmekaniker ønsker efter 30 år i branchen at skifte spor for i højere grad at arbejde med hvordan man udnytter, styrer og regulerer energien bedst muligt. VVS- og energiuddannelsen tager 3½ år, men som erhvervsuddannelse for voksne med merit kan lastbilmekanikeren gennemføre uddannelsen med afkortet grundforløb på godt 2 år. Som voksenlærling er lønnen under praktik- og skoleforløbene ca. 21.000 kr. om måneden.

Med FH's forslag vil forsørgelsen under grundforløbet være 110 pct. af den højeste dagpengesats svarende til ca. 21.000 kr. om måneden i stedet for SU-satsen på ca. 6.400 kr. Om nødvendigt vil voksenelevlønnen ligeledes blive suppleret op.

Bedre vilkår, adgang og deltagelse i VEU

Desuden skal der skabes bedre adgang til og fjernes barrierer for en øget deltagelse i voksen-, efter- og videreuddannelse.

Vilkårene for VEU er forskellige på tværs af målgrupper og uddannelsesniveauer. Eksempelvis er visse uddannelser fuldt statsligt finansierede, mens der på andre uddannelser er deltagerbetaling i et varierende omfang. Tilsvarende gælder det, at eventuel løntabsgodtgørelse for deltagelsen i VEU og finansieringen heraf varierer fra uddannelse til uddannelse og fra målgruppe til målgruppe.

På udbudssiden er det afgørende at nedbringe de barrierer, som deltagerbetaling, utilstrækkelig løntabsgodtgørelse, uddannelsesudbud og manglende forsyningssikkerhed udgør såvel på alment som erhvervsrettet og videregående VEU-niveau. De økonomiske rammer om og vilkår for VEU skal være attraktive og motivere til at skabe en bedre adgang og en bedre deltagelse på alle ovenstående niveauer.

På efterspørgselssiden er det afgørende, at man på flere offentlige og private arbejdspladser bliver bedre til at sætte efter- og videreuddannelsesindsatsen i system, så årets uddannelsesplanlægning bliver taget lige så alvorligt som årets ferieplanlægning blandt alle medarbejderne. Der skal derfor udarbejdes modeller, der sikrer mere fokus på systematisk uddannelsesplanlægning på alle arbejdspladser.

Bedre overskuelighed for den enkelte medarbejder og arbejdsgiver i forhold til at finde frem til relevante muligheder for opkvalificering samt rettigheder og vilkår herfor skal bidrage til at øge VEU-aktiviteten.

Finansiering

Forslaget sigter på at øge efter- og videreuddannelsesaktiviteten ved bl.a. at reducere det indtægtstab, der for mange voksne lønmodtagere med faste udgifter udgør en barriere for efteruddannelse og ved i højere grad at motivere til mere VEU ved at sætte planlægningen heraf i system på landets arbejdspladser.

Et forsigtigt skøn er, at ca. 5.000-10.000 personer om året vil benytte sig af ordningen. Det svarer til mellem ½-1 pct. af arbejdsstyrken i aldersgruppen 45-60 år.

Forslaget skal ses i sammenhæng med FH's forslag til Lønmodtagernes Topmøde 2022 om en skattereform og en økonomisk plan frem mod 2030, hvor der afsættes 5 mia. kr. til 2. generationsreformer som fx dette forslag.